

DRÁHA („KARIÉRA“) VEDOUČÍCH PRACOVNÍKŮ V ZEMĚDĚLSKÉM DRUŽSTVU

E. HORÁKOVÁ

Při analýze institucionálního uspořádání zemědělského družstva vycházím z pojmu místa (Horáková 1968). Místo a s ním spojená sociální role představuje i v zemědělském družstvu relativně stabilní prvek. Nositelé míst se přitom různým způsobem mění. Mezi místy v zemědělském družstvu existuje mobilita. Prozkoumat vnitropodnikovou mobilitu pracovníků v zemědělském družstvu znamená zjistit dráhu jednotlivců mezi místy v zemědělském družstvu z hlediska délky dráhy, vzoru dráhy a trvání pohybu po dráze.

ZPŮSOB MĚŘENÍ

Délku dráhy lze změřit počtem za sebou jdoucích míst, z nichž se dráha skládá. Vzory dráhy lze diferencovat na sestup anebo vzestup vzhledem k organizační úrovni, pohyb na téže organizační úrovni, setrvání na stejném pracovním místě.

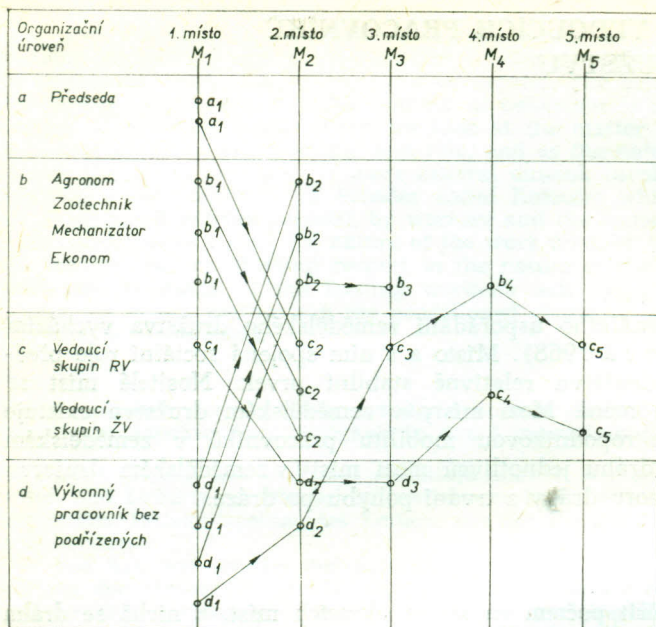
Tak např. v jednom ze zkoumaných zemědělských družstev bylo celkem 10 vedoucích pracovníků. Podle délky dráhy byly mezi nimi rozdíly uvedené v tab. I. Podle vzoru dráhy byl v tomto zemědělském družstvu obraz zachycený v tab. II.

I. Vedoucí pracovníci v zemědělském družstvu podle délky dráhy (příklad). — Leading workers in an agricultural cooperative according to the length of career (example)

Délka dráhy	Počet míst v dráze						Celkem
	1	2	3	4	5	6	
Počet vedoucích pracovníků	2	5	1	—	2	—	10
V %	20	50	10	—	20	—	100

II. Vedoucí pracovníci v zemědělském družstvu podle vzoru dráhy (příklad). — Leading workers in an agricultural cooperative according to the pattern of career (example)

Vzor dráhy	Sestup	Vzestup	Stacionární	Inertní	Celkem
Počet vedoucích pracovníků	3	4	1	2	10
V %	30	40	10	20	100

1. Pohyb mezi místy vedoucích pracovníků v zemědělském družstvu (příklad). — The mobility of leading workers between various positions in agricultural cooperative (example)

Celkové poměry mezi vedoucími pracovníky v tomto zemědělském družstvu z hlediska pohybu mezi místy jsou znázorněny na obr. 1.

a_1 znamená, že tento vedoucí pracovník jako první místo v družstvu zastával místo předsedy. Na tomto místě setrval po celou dobu působení v družstvu.

$a_1 c_2$ u dalšího vedoucího pracovníka znamená, že tento vedoucí jako první místo v družstvu zastával místo předsedy. Jako druhé místo zastával místo vedoucího pracovní skupiny, na kterém je dosud.

$d_1 d_2 c_3 b_4 c_5$ znamená, že tento vedoucí jako první dvě místa zastával místa výkonných pracovníků bez podřízených. Třetí místo, které zastával v družstvu, bylo místo vedoucího pracovní skupiny. Čtvrté místo bylo místo mechanizátora, páté bylo místo vedoucího pracovní skupiny a na něm byl tento pracovník i v době výzkumu.

Z nákresu jsou tedy patrné nejenom sekvence vzhledem k druhu dráhy a délce dráhy, ale i vzory dráhy. Tímto způsobem jsem prozkoumala dráhu vedoucích pracovníků v 19 zemědělských družstvech.

DĚLKA DRÁHY

186 vedoucích pracovníků, kteří ve zkoumaných zemědělských družstvech byli činní, se lišilo podle délky dráhy, jak je uvedeno v tab. III.

III. Vedoucí pracovníci ve zkoumaných zemědělských družstvech podle délky dráhy. — Leading workers in agricultural cooperatives under study according to the length of career

Délka dráhy	Počet míst v dráze							Celkem
	1	2	3	4	5	6	7	
Počet vedoucích pracovníků	85	62	24	6	4	4	1	186
V %	46	33	13	3	2	2	1	100

Grafické znázornění (obr. 2) ukazuje četností výskytu z hlediska délky dráhy s kumulací vedoucích pracovníků v kategoriích s nejmenší délkou dráhy.

V podstatě shodný tvar rozdělení četností podle délky dráhy se objevil ve skupinách zemědělských družstev s různým institucionálním uspořádáním (tvarem sítě). Objevil se i ve skupinách zemědělských družstev s různou úrovní hospodaření (tab. IV, V).

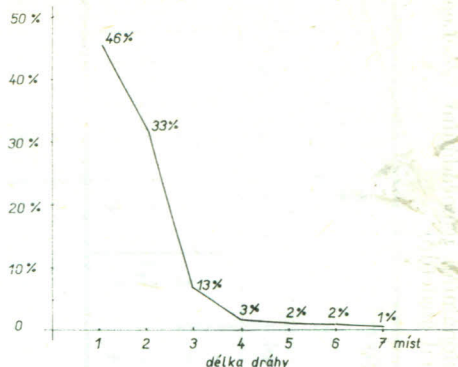
Rozdíly se objevily po rozdělení souboru vedoucích pracovníků podle funkce: jen jedno místo v dráze měly téměř tři čtvrtiny celkového počtu předsedů a více než tři čtvrtiny celkového počtu ekonomů, ale jenom 20 % mechanizátorů. Dvě místa v dráze mělo 55 % vedoucích skupin v živočišné výrobě, ale jen 22 % ekonomů. Tři místa v dráze mělo 30 % agronomů (tab. VI).

VZORY DRÁHY

Podle vzoru dráhy jsem realizovaný pohyb vedoucích pracovníků v zemědělském družstvu rozdělila na sestupný, vzestupný, stacionární a inertní. Sestupnou dráhu realizoval vedoucí pracovník, u kterého konečné místo dráhy bylo položeno níže vzhledem k organizační úrovni než místo počáteční. Vzestupnou dráhu realizoval vedoucí pracovník, u kterého konečné místo dráhy bylo vzhledem k výchozímu místu položeno na vyšší organizační úrovni. Dráhu vedoucího, který po dobu působení v družstvu setrval na témže místě, jsem označila jako inertní. Stacionární byla dráha, jejíž výchozí i konečné místo bylo na téže organizační úrovni (obr. 3).

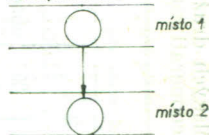
Podle vzoru dráhy se zkoumaný soubor členil jak je uvedeno v tab. VII. Naměřené hodnoty se výrazně lišily od standardu 25 % : 25 % : 25 %, který byl vzat za základ pro hypotézu nezávislosti. Seřazením do skupin podle institucionálního uspořádání zemědělského družstva, podle celkové úrovně hospodaření v zemědělském družstvu a podle funkce vedoucího pracovníka se objevily rozdíly (tab. VIII).

počet vedoucích
pracovníků v %
(n = 186)

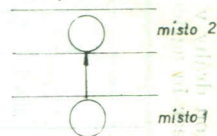

2. Vedoucí pracovníci ve zkoumaných zemědělských družstvech podle délky dráhy. — Leading workers in the agricultural cooperatives under study, according to the length of career

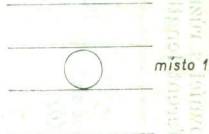
sestupná dráha

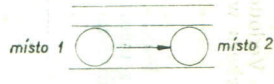
vzestupná dráha

inertní dráha

stacionární dráha

3. Vzory dráhy. — Patterns of career

IV. Vedoucí pracovníci s různou délkou dráhy v zemědělských družstvech s různým institucionálním uspořádáním. — Leading workers with different length of career in agricultural cooperatives with different institutional structure

Počet zeměd. družstev	Tvar sítě (δ)	Počet ved. pracovníků (100 %)	Z toho podle počtu míst v dráze													
			1		2		3		4		5		6		7	
			absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
1	4	5	4	80	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	5	54	25	46	16	30	8	15	1	1	2	4	2	4	—	—
11	6	127	56	44	45	36	16	12	5	4	2	1,5	2	1,5	1	1
19	4–6	186	85	46	62	34	24	12	6	3	4	2	4	2	1	1

V. Vedoucí pracovníci s různou délkou dráhy v zemědělských družstvech s různou úrovní hospodaření. — Leading workers with different length of career in agricultural cooperatives with different levels of farming

Počet zeměd. družstev	Výše HD v Kčs na 1 ha zem. půdy	Počet ved. pracovníků (100 %)	Z toho podle počtu míst v dráze													
			1		2		3		4		5		6		7	
			absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
8	do 4500	67	31	46	20	30	8	13	3	4	2	3	3	4	—	—
11	nad 4500	119	54	45	42	35	16	13	3	3	2	2	1	1	1	1
19	—	186	85	46	62	34	24	12	6	3	4	2	4	2	1	1

VI. Vedoucí pracovníci v zemědělských družstvech podle délky dráhy a podle funkce. — Leading workers in agricultural cooperatives according to the length of career and to the function

Vedoucí pracovník	Celkový počet (100 %)	Z toho podle počtu míst v dráze													
		1		2		3		4		5		6		7	
		absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
Předseda	19	14	74	—	—	3	16	1	5	1	5	—	—	—	—
Agronom	17	7	40	3	18	5	30	1	6	—	—	1	6	—	—
Zootechnik	18	8	44	8	44	1	6	1	6	—	—	—	—	—	—
Mechanizátor	18	5	26	6	34	4	22	1	6	1	6	1	6	—	—
Ekonom	19	15	78	4	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vedoucí skupin RV	50	20	40	20	40	5	10	2	4	1	2	1	2	1	2
Vedoucí skupin ŽV	27	8	29	15	55	3	11	—	—	1	5	—	—	—	—
Ostatní	18	8	44	6	34	3	16	—	—	—	—	1	6	—	—
Celkem	186	85	46	62	34	24	12	6	3	4	2	4	2	1	1

VII. Vedoucí pracovníci v zemědělských družstvech podle vzoru dráhy. — Leading workers in agricultural cooperative according to the pattern of career

Vzor dráhy	Sestupný	Vzestupný	Inertní	Stacionární	Celkem
Počet vedoucích pracovníků	17	69	85	15	186
V %	9	37	46	8	100

VIII. Vedoucí pracovníci s různým vzorem dráhy v zemědělských družstvech o různém institucionálním uspořádání. — Leading workers with different patterns of career in agricultural cooperatives of different institutional structures

Počet zemědělských družstev	Tvar sítě (δ)	Počet vedoucích pracovníků (100 %)	Vzor dráhy							
			sestup		vzestup		stacionární		inertní	
			absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
1	4	5	—	—	1	20	—	—	4	80
7	5	54	5	9	18	33	6	12	25	46
11	6	127	12	10	50	39	9	7	56	44
19	4—6	186	17	9	69	37	15	8	85	46

V sítích s diametrem = 6 byl menší podíl vedoucích pracovníků se vzestupnou dráhou, ale větší podíl vedoucích pracovníků se stacionární dráhou. Nejčastějším vzorem dráhy sestupného typu byl vzor *bc* — sestup z místa vedoucího pracovníka, přímo podléhajícího předsedovi zemědělského družstva, na místo vedoucího pracovníka typu mistra. Ve skupině vzestupných vzorů byl nejčastější vzor *dc* a vzor *db* — pohyb z místa výkonného řadového pracovníka na místo vedoucího pracovníka na úrovni mistra nebo na místo vedoucího pracovníka přímo podřízeného předsedovi zemědělského družstva. Mezi stacionárními vzory se nejčastěji objevoval vzor *bb* — tj. pohyb mezi místy vedoucích pracovníků, přímo řízených předsedou zemědělského družstva. Inertní vzory se týkaly vedoucích pracovníků všech typů. Nejčastěji se vyskytovala inerce na úrovni mistra a na úrovni vedoucího pracovníka přímo podřízeného předsedovi zemědělského družstva (tab. IX, X).

IX. Specifikace vzorů dráhy u vedoucích pracovníků v zemědělských družstvech
leading workers in agricultural cooperatives

Tvar sítě (δ)	Počet zeměd. družstev	Počet vedoucích pracovníků (100 %)	sestup						vzestup					
			db		ac		bc		da		db		dc	
			absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20
5	7	54	1	2	—	—	4	7	2	4	6	11	9	17
6	11	127	—	—	3	3	9	7	1	0,5	14	11	29	23
Celkem	19	186	1	—	3	2	13	7	3	2	20	11	39	21

V zemědělských družstvech s nižší úrovní hospodaření byl zjištěn větší podíl vedoucích pracovníků se sestupnou dráhou. V zemědělských družstvech s vyšší úrovní hospodaření byl naproti tomu větší podíl vedoucích pracovníků se stacionární dráhou, a to při specifikaci dráhových vzorů uvedené v tab. XI.

Sestupná dráha se na prvním místě mezi vzory dráhy vyskytla u vedoucích pracovních skupin v živočišné výrobě. Vzestupná dráha se na prvním místě objevila u mechanizátorů, ale také u vedoucích pracovních skupin v rostlinné výrobě, u vedoucích pracovních skupin v živočišné výrobě a u ostatních vedoucích pracovních skupin na úrovni mistra. Stacionární vzor dráhy byl nejčastější u agronomů, zootechniků a ekonomů. Inertní vzor dráhy se nejčastěji vyskytoval u ekonomů a předsedů, ale i u zootechniků, agronomů a u vedoucích pracovních skupin v rostlinné výrobě.

Převážně inertní vzor dráhy charakterizoval ty vedoucí pracovníky ve zkoumaném souboru, kteří na vedoucí místa do zemědělského družstva přišli zvenčí jako experti, jako kádrová posila apod. To byl hlavně případ předsedů a ekonomů. Vzestupný vzor dráhy charakterizoval ty vedoucí pracovníky, kteří na vedoucí místa přišli po předcházejícím působení v témže zemědělském družstvu. Typický byl u mechanizátorů, ale také u vedoucích pracovních skupin v rostlinné a živočišné výrobě a u vedoucích ostatních pracovních skupin na úrovni mistra. Tento typ vnitropodnikového pohybu souvisí zřejmě s procesem slučování zemědělských družstev.

Dalo by se soudit, že z vlastních zdrojů zemědělských družstev byla ve zkoumaném souboru obsazována hlavně místa vedoucích pracovníků na úrovni mistra, kteří jsou lokalizováni na nižších organizačních úrovních a přímo řídí výkonné pracovníky bez podřízených. Místa nejvyššího vedoucího v zemědělském družstvu, místa ekonoma, ale také místa agronoma a zootechnika byla častěji zastávána lidmi, kteří na tato místa přicházeli zvenčí, a to bez předchozího působení v témže zemědělském družstvu. Toto zjištění z vnitropodnikového pohledu ilustruje metody postupu vůči zemědělským družstvům, které převládaly v určité etapě vývoje, ať už jejich příčinou byl politický postoj vůči rolnictvu, nebo snaha obsazovat vedoucí místa v zemědělských družstvech kvalifikovanými pracovníky.

Specifikace vzorů dráhy podle funkce vedoucího pracovníka by nasvědčo-

s různým institucionálním uspořádáním. — Specific patterns of career of the with different institutional structures

Vzor dráhy

				stacionární						inertní					
cb		ba		aa		bb		cc		a		b		c	
absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	2	40	1	20
1	2	—	—	—	—	5	9	1	2	5	9	14	26	6	11
4	4	2	1	—	—	8	6	1	0,5	8	6	19	15	29	23
5	3	2	1	—	—	13	7	2	1	14	8	35	18	36	19

X. Vedoucí pracovníci s různým vzorem dráhy v zemědělských družstvech s různou úrovní hospodaření. — Leading workers with different patterns of career in agricultural cooperatives with different levels of farming

Výše HD v Kčs na 1 ha zeměd. půdy	Počet zeměd. družstev	Počet vedou- cích pracovní- ků (100 %)	Vzor dráhy							
			sestup		vzestup		stacionární		inertní	
			absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
do 4500	8	67	9	13	23	35	4	6	31	46
nad 4500	11	119	8	7	46	38	11	10	54	45
Celkem	19	186	17	9	69	37	15	8	85	46

XI. Specifikace vzorů dráhy u vedoucích pracovníků v zemědělských družstvech
workers in agricultural cooperatives

Výše HD v Kčs na 1 ha zem. půdy	Počet vedoucích pracovníků (100 %)												
		sestup						vzestup					
		ab		ac		bc		da		db		dc	
		absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
do 4500	67	1	2	1	2	7	10	1	2	8	12	11	16
nad 4500	119	—	—	2	1	6	5	2	2	12	10	28	25
Celkem	186	1	—	3	2	13	7	3	2	20	11	39	21

XII. Vedoucí pracovníci v zemědělských družstvech podle vzorů dráhy a podle funkce. — Leading workers in agricultural cooperatives according to the pattern of career and to the function

Vedoucí pracovník	Vzory dráhy								Cel- kem (100 %)
	sestup		vzestup		stacionární		inertní		
	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	
Předseda	—	—	5	26	—	—	14	74	19
Agronom	—	—	5	30	5	30	7	40	17
Zootechnik	—	—	6	34	4	22	8	44	18
Mechanizátor	1	8	12	66	—	—	5	26	18
Ekonom	—	—	1	7	3	15	15	78	19
Vedoucí skupin RV	8	16	20	40	2	4	20	40	50
Vedoucí skupin ŽV	7	27	12	44	—	—	8	29	27
Ostatní	1	6	8	44	1	6	8	44	18
Celkem	17	9	69	37	15	8	85	46	186

vala tomu, že nejčastějším vzorem dráhy předsedy ve zkoumaném souboru zemědělských družstev byl inertní vzor. U agronomů se nejčastěji vyskytoval vzor inertní i vzor stacionární. Rovněž u zootechniků převládal vzor inertní, méně už vzor stacionární. Vzor inertní vysoce převládal u ekonomů, vzestupný vzor naproti tomu vysoce převládal u mechanizátorů. Pevlálal rovněž u vedoucích pracovních skupin v rostlinné a v živočišné výrobě (tab. XIII).

TRVÁNÍ POHYBU PO DRÁZE

Při dosavadním výkladu vzorů dráhy jsem nebrala v úvahu moment času. Do analýzy jej zavádím dodatečně, a to na úrovni souboru jako celku vzhledem k celkovému trvání sekvence u vedoucích pracovníků podle funkcí. O málo více než polovina vedoucích pracovníků ve zkoumaném souboru zemědělských

s různou úrovní hospodaření. — Specific patterns of career of the leading with different levels of farming

Vzor dráhy

				stacionární						inertní					
cb		ba		aa		bb		cc		a		b		c	
absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
2	3	1	2	—	—	4	6	—	—	6	9	14	20	11	16
3	2	1	1	—	—	9	7	2	1	8	6	21	18	25	22
5	3	2	1	—	—	13	7	2	1	14	8	35	18	36	19

družstev proběhla dráhou uvedeného vzoru v rozmezí 4—10 let. 35 % vedoucích pracovníků se vyznačovalo délkou trvání dráhy nad 10 let, jen 13 % vedoucích pracovníků délkou trvání dráhy do 3 let. Nejvíce vedoucích pracovníků s celkovým trváním dráhy nad 10 let se vyskytlo ve skupině mechanizátorů, předsedů a agronomů. Nejvíce případů s délkou dráhy 4—10 let bylo mezi vedoucími pracovních skupin v pomocné a v přidružené výrobě, mezi vedoucími pracovních skupin v rostlinné výrobě, mezi agronomy a mezi ekonomy. Nejvíce případů s celkovým trváním dráhy do 3 let bylo mezi vedoucími pracovních skupin v živočišné výrobě a mezi zootechniky (tab. XIV).

Globální zavedení momentu času do pohybové analýzy v zemědělském družstvu se metodologicky jeví jako nevýhoda. V tomto případě bylo nutné vzhledem ke způsobu zjišťování potřebných dat a k charakteru podkladů. Podaří-li se časovou dimenzi charakterizovat přímo jednotlivé kroky na dráze, uskutečňované příslušnými vedoucími pracovníky, vznikne předpoklad pro modelování pohybu mezi místy a mezi organizačními úrovněmi v zemědělském družstvu s použitím Markovovských procesů. Tím se prediktivní účinnost navržené analýzy zvýší.

SOUHRN

Článek se pokouší osvětlit některé rysy vnitropodnikového pohybu mezi místy vedoucích pracovníků na různých organizačních úrovních v zemědělském

XIII. Vedoucí pracovníci v zemědělských družstvech podle vzoru dráhy a podle the pattern of career

Vedoucí pracovník	Vzor													
	sestupný						vzestupný							
	ab		dc		bc		da		db		dc		cb	
	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
Předseda	—	—	—	—	—	—	3	16	—	—	—	—	—	—
Agronom	—	—	—	—	—	—	—	—	2	12	—	—	3	18
Zootechnik	—	—	—	—	—	—	—	—	5	29	—	—	1	3
Mechanizátor	1	8	—	—	—	—	—	—	12	66	—	—	—	—
Ekonom	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—
Vedoucí skupin RV	—	—	1	2	7	14	—	—	—	—	20	40	—	—
Vedoucí skupin ŽV	—	—	2	7	5	17	—	—	—	—	11	44	1	3
Ostatní	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	8	44	—	—
Celkem	1		3	2	13	7	3	2	20	11	39	21	5	3
	17						69							

družstvu. Pokouší se tuto, v naší sociologii zemědělství zatím netknutou problematiku, konceptualizovat a formalizovat.

Podklady, které byly shromážděny ze zkoumaného souboru zemědělských družstev, mají jednak význam mikrosond k posouzení toho, zda i v podniku typu zemědělského družstva vůbec jsme oprávněni otázkou vnitropodnikového pohybu ve smyslu „kariéry“ v sociologickém významu klást. Zároveň ukazují na zdroje, ze kterých se rekrutovali vedoucí pracovníci v období budování zemědělských družstev a na rozdílnou podobu dráhy u těch vedoucích pracovníků, kteří byli v družstvu „doma“ a více méně „přirozeným“ způsobem procházeli po jednotlivých příčkách podnikového žebříčku, na rozdíl od dráhy pracovníků, kteří z různých důvodů do zemědělského družstva přicházeli zvenčí a jejichž vnitropodnikový pohyb měl v důsledku toho odlišný tvar.

Výsledkem je tedy pokus kvantitativním způsobem znázornit vnitřní „výměnu“ mezi místy vedoucích pracovníků v zemědělském družstvu. Mikrozáběry, zpracované do statistického průřezu, dávají zároveň jistý obraz o typičnosti uskutečňovaných pohybů v souvislosti s vnitropodnikovými i s mimopodnikovými vlivy a zásahy.

Tato tematika nemá však jenom strukturálně analytický dosah: postoj pracovníka, který by přesahoval orientaci na bezprostřední výkon práce na příslušném místě v zemědělském družstvu, a který by bral v úvahu dlouhodobější výhled na základě perspektivy v čase, by také v zemědělství mohl přispět ke zvýšení identifikace a k otevření specifických cest, jak překonávat alienaci.

funkce — specifikace. — Leading workers in agricultural cooperatives according to and function — specifying

dráhy														Celkem (100 %)
bd		stacionární						inertní						
		aa		bb		cc		a		b		c		
absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%	
2	10	—	—	—	—	—	—	14	74	—	—	—	—	19
—	—	—	—	5	30	—	—	—	—	7	40	—	—	17
—	—	—	—	4	23	—	—	—	—	8	45	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	26	—	—	18
—	—	—	—	3	16	—	—	—	—	15	78	—	—	19
—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	20	40	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	29	27
—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	8	44	18
2	1	—	—	13	7	2	1	14	8	35	18	36	19	186 100 %
		15						85						

XIV. Vedoucí pracovníci v zemědělských družstvech podle trvání pohybu po dráze a podle funkce. — Leading workers in agricultural cooperatives according to the duration of their motion through the pattern and according to the function

Vedoucí pracovník	Do 3 let		4—10 let		Nad 10 let		Celkem (100 %)
	absol.	%	absol.	%	absol.	%	
Předseda	3	16	7	36	9	48	19
Agonom	1	6	9	54	7	40	17
Zootechnik	4	22	8	44	6	34	18
Mechanizátor	1	6	8	44	9	50	18
Ekonom	3	17	10	52	6	31	19
Vedoucí skupin RV	2	4	33	66	15	30	50
Vedoucí skupin ŽV	9	34	12	45	6	21	27
Ostatní	2	12	13	72	3	16	18
Celkem	25	13	100	52	61	35	186

Literatura

- HARARY F., NORMAN R., CARTWRIGHT D., 1965, Structural models. New York.
 HORÁKOVÁ E., 1968, Rozbor formálních struktur v sociologii zemědělského podniku.
 Sb. ÚVTI-Sociol. a hist. zem. 4, 1: 11-22.
 KAHN R., KATZ D., 1967, Social psychology of organisations. New York.

Došlo dne 22. 7. 1968

Статья пытается осветить некоторые черты внутривозрастной текучести руководящих работников на различных организационных уровнях в сельскохозяйственном кооперативе. Эту, в нашей социологии пока незатронутую, проблематику автор пытается концептуализировать и придать материалу соответствующую форму.

Основные материалы, накопленные в результате изучения избранной совокупности сельскохозяйственных кооперативов, с одной стороны, имеют значение микрозондов для оценки того, действительно ли в предприятии типа сельскохозяйственного кооператива мы можем вообще поставить вопрос о внутривозрастной текучести в смысле «карьеры» с социологической точки зрения. Одновременно указываются источники, из которых мобилизуются руководящие работники во время организации сельскохозяйственных кооперативов, и разнообразие жизненного пути тех руководящих работников, которые в кооперативе были «дома» и более или менее «естественным» путем «проходили по отдельным ступенкам «лестницы должностей» в предприятии в отличие от карьеры работников, которые по разным причинам поступали в кооператив из других предприятий и их внутривозрастное продвижение в этом отношении имеет иную форму.

Следовательно, результатом представляется попытка количественно выразить внутренних «обмен» местами между руководящими работниками в сельскохозяйственном кооперативе. Статистически обработанные микроанализы дают, одновременно, определенную картину типичности реализуемых продвижений в связи с внутривозрастными и вневозрастными влияниями и вмешательствами.

Однако эта тематика не имеет лишь структурно-аналитические последствия: отношение работника к труду выходящее за пределы непосредственного выполнения обязанностей на данном вверенном месте в сельскохозяйственном кооперативе, и которое учитывало бы более далекую перспективу во времени, можно бы в сельском хозяйстве — также содействовать предопределению и открытию специфических путей для устранения отчужденности.

The Career of the Leading Workers in the Agricultural Cooperative

The paper attempts to explore some features of the internal shifting between the different organizational levels of the leading positions in an agricultural cooperative. Attempt is made to set up a conception and a formal framework of this range of problems which is still unexplored by Czechoslovak rural sociology.

The data obtained from the set of agricultural cooperatives examined serve as a preliminary exploration on whether we have any reason to consider the problem of the internal mobility in the sense of a „career“ within an enterprise of the agricultural cooperative type. At the same time, the above-mentioned data point to the backgrounds of those leading workers whose career began during the formation of agricultural cooperatives, and to the different careers of those who were „at home“ in the cooperative and went up the „ladder“ in a more or less „natural“ way, and those who — for various reasons — came to the cooperative from outside and moved along the „ladder“ following different lines.

As mentioned above, the result is an attempt at giving a quantitative description of the internal „exchange“ of posts between the leading workers in an agricultural enterprise. „Microshots“ arranged to provide a statistic cross-section, give at the same time a certain picture of how typical are the mentioned changes in relation to the internal and external influences and interventions in the enterprise.

These problems have not merely analytical and structural implications: A worker's attitude exceeding the orientation to the immediate work tasks in a certain post in an agricultural cooperative which would take into consideration the long-term prospects, might promote agriculture by increasing the worker's identification and by providing new ways of overcoming alienation.

Adresa autora:

Eva Horáková, Institut sociologie venkova a historie zemědělství při VÚZE, Praha 2, Mánesova 75
